

ВІДГУК

Офіційного опонента, професора кафедри
патологічної анатомії і судової медицини
Запорізького державного медичного університету,
доктора медичних наук **Голубовича Леоніда Львовича**
на дисертаційну роботу **Плевінскіса Павла Вольдемаровича**
на тему "**Комплексна судово-медична характеристика автомобільної
травми та особливості підходу до вирішення експертних завдань**",
подану для офіційного захисту до спеціалізованої вченої ради Д.
26.613.03 при Національній медичній академії післядипломної освіти ім.
П.Л. Шупика на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук
за спеціальністю 14.01.25 - судова медицина.

Актуальність дослідження.

Безумовний прогрес у науці, та техніці, призводить до того, що, постійно оновлюється автомобільний парк не тільки у світі а й в Україні. На дорогах нашої держави експлуатується велика кількість зарубіжних марок, як легкового так і вантажного автотранспорту, який корінним чином відрізняється від автомобілів вітчизняного та російського виробництва, на якому фактично вивчались основи судово-медичної експертизи автомобільної травми. Зміна технічних характеристик транспорту та зростання швидкості руху, разом з несприятливим станом автошляхів, веде до значного зростання кількості ДТП. У зв'язку з корінними змінами у технологіях виготовлення автотранспортних засобів – заміна металевих бамперів пластиковими, заміна скла, зміна форми передньої частини капоту на більш обтічну, а отже безпечнішу для пішохода, оснащення сучасних автомобілів засобами безпеки як зовнішніми так і внутрішніми тощо, значно або й повністю змінились механізми травмування.

Це, у свою чергу, потягло зміну критеріїв оцінки результатів дослідження автотравми. Не відповідають дійсності навіть раніше запропоновані різними авторами класифікації автотравми.

Таким чином багато судово-медичних питань на цей час виявились не вирішеними, або розробленими вкрай недостатньо. Це стосується морфологічних особливостей тілесних ушкоджень у пішохода, який знаходиться у вертикальному, чи близькому до цього положенні або лежить на дорожньому покритті; конкретних умов, які мають значення для особливостей травми водія і пасажирів сучасного автомобіля (це стосується і особливостей впливу засобів безпеки салону). Окрім того, недостатньо вивчені різноманітні варіанти травмування пішохода кузовом автомобіля; судово-медичні аспекти контакту велосипедиста з автомобілем, що рухається. Не достатньо вивченими залишаються і питання утворення ушкоджень внаслідок перекидання автомобіля. Потребують ретельного перегляду та доповнення обставини та механізми комбінованих видів автомобільної травми.

Дисертаційна робота Плевінскіса П.В. якраз і направлена на вирішення багатьох питань цієї вкрай важливої проблеми. Робота висвітлює особливості як судово-медичної експертизи у випадках ДТП, так і суміжних видів експертиз, що стосуються даних випадків.

Таким чином, тема дисертаційного дослідження є актуальною як у науковому, так і у практичному плані.

Зв'язок теми дисертації з державними та галузевими науковими програмами, планами, темами.

Дана дисертаційна робота є складовою частиною комплексної науково-дослідної роботи кафедри судової медицини Одеського національного медичного університету на тему: «Оптимізація проведення судово-медичної експертизи різних біологічних об'єктів з використанням ДНК-аналізу» (Державний реєстраційний номер 0115U006636), а Плевінскіс П.В. є виконавцем даного фрагменту роботи.

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів.

Автор дисертаційного дослідження шляхом вивчив морфологічні особливості тілесних ушкоджень людини і відповідні механізми їх виникнення у випадках контакту кузова, колеса та днища сучасного автомобіля з тілом людини; у салоні сучасного автомобіля, що стосується як водія, так і пасажирів; при контакті велосипедиста з автомобілем, що рухається, а також у випадках комбінованих видів автомобільної травми. Дослідник вперше запропонував диференційну діагностику тілесних ушкоджень у постраждалих шляхом проведення комплексних судово-медичних і транспортно-трасологічних експертиз. Плевінскісом П.В. вперше надана морфологічна характеристика ушкоджень кісток та м'яких тканин нижніх кінцівок потерпілих, що виникають за рахунок контакту кузова сучасного автомобіля з тілом пішохода. Автором вперше висвітлені варіанти травмування пішохода кузовом автомобіля, вивчені їх особливості та морфологія тілесних ушкоджень. Вперше встановлені особливості та окремі варіанти контакту велосипедиста з рухомим автомобілем, а також окреслені шляхи вирішення експертних завдань при даному виді ДТП. Досліджені морфологічні особливості тілесних ушкоджень, які виникають за рахунок контакту автомобіля з людиною, яка лежить на дорожньому покритті. Дане дослідження дало підстави для розробки класифікації цього виду ДТП. Вперше виявлені морфологічні особливості травми водія і пасажирів в салоні сучасного автомобіля, з урахуванням впливу засобів безпеки салону на механізми утворення тілесних ушкоджень. Також вперше розроблені та систематизовані принципи та диференційно-діагностичні критерії встановлення водія та пасажирів у сучасному легковому автомобілі у випадках ДТП. Зокрема, автором вперше розроблені нові способи встановлення місцезнаходження постраждалих в салоні автомобіля. Вперше встановлені обставини, які впливають на механізми травмування водія і пасажирів переднього сидіння в сучасному автомобілі. Також уточнене поняття комбінованих видів автомобільної травми і на основі систематизації даного виду травми розроблена розгорнута класифікація. Вивчені особливості перекидання автомобіля та вперше вивчена специфіка механізмів травмування осіб, що знаходяться в

салоні автомобіля, при його перекиданні; розроблені шляхи вирішення експертно-діагностичних завдань у даних випадках, створена класифікація випадків перекидання автомобіля. Вперше запропоноване сучасне судово-медичне визначення поняття "Автомобільна травма".

Практичне значення.

Виконані дослідження і запропоновані автором алгоритми роботи експертів дозволять підвищити об'єктивність проведення судово-медичних експертиз з урахуванням вказаних вище видів, підвидів або фаз та у випадках комбінованих видів автомобільної травми.

Апробація результатів дисертації.

Матеріали дисертації в повному обсязі відображені в опублікованих 43 друкованих роботах, у тому числі: 21 стаття у фахових наукових виданнях України, 5 статей у закордонних виданнях, 1 монографія і 16 тез – у збірниках, матеріалах, міжнародних конференцій і симпозіумів.

Основні положення дисертації обговорювались на численних наукових форумах в Україні і за кордоном, де отримали високу оцінку.

Структура дисертації.

Дисертацію викладено державною мовою на 335 сторінках комп'ютерного тексту, з них – 305 сторінок принтерного залікового тексту. Дисертація складається зі вступу, 11 розділів власних досліджень у тому числі - аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій. Список посилань містить 220 літературних джерел, з них 188 кирилицею, 32 – латиницею. Дисертація ілюстрована 27 рисунками та 31 таблицею.

У «Вступі» автором дана сучасна характеристика стану проблеми, обґрунтована актуальність теми, визначені мета, завдання, підкреслені наукова новизна та практичне значення роботи. Також перелічені наукові форуми, на яких були презентовані матеріали дисертації, та названі заклади, в роботу яких впроваджені розробки здобувача.

Розділ 1 «Огляд літератури» містить результати вивчення і критичної оцінки масиву даних, які стосуються різних видів ДТП та питань

травмування постраждалих у випадках контакту кузова автомобіля з пішоходом, велосипедистом, травми у салоні автомобіля, контакту колеса автомобіля з тілом людини, комбінованих видів автомобільної травми, із вивченням та окресленням кола суперечливих та недостатньо розроблених питань. На основі цього фактично окреслено та обґрунтовано коло питань, що підлягали дослідженню.

Зауважень до розділу немає.

У розділі 2 «Матеріал і методи дослідження» автором висвітлено порядок та головні напрямки роботи, описаний комплекс методів дослідження, що застосовувались на етапах вирішення завдань. У розділі дана характеристика матеріалів дослідження, чітко описано техніку виконання запропонованих методів. Наведені матеріали і методи дослідження у повному обсязі відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 3 «Судово-медична характеристика ушкоджень кісток та м'яких тканин нижніх кінцівок потерпілих внаслідок контакту кузова сучасного автомобіля з тілом пішохода» стосується аналізу морфології ушкоджень м'яких тканин нижніх кінцівок, морфології переламів кісток нижніх кінцівок, що виникають внаслідок контакту із частинами кузова сучасного автомобіля, зокрема, його бампера; що формуються за тих же обставин. Підкреслено, як відрізняється така морфологія від «класичної». Дана характеристика обсягу питань, які можна вирішити при вивченні морфології даних переломів та ушкоджень м'яких тканин нижніх кінцівок.

Зауважень до розділу немає.

У розділі 4 «Судово-медична характеристика травми велосипедиста у випадках його контакту з автомобілем, що рухається» наведена судово-медична характеристика варіантів травми велосипедиста при його контакті з автомобілем, що рухається, а також розроблені відповідні судово-медичні критерії оцінки таких ситуацій.

Доведено, що шляхом аналізу характеру тілесних ушкоджень у велосипедиста, і обов'язкового аналізу пошкоджень і слідів на взутті постраждалого «слідів ковзання», можна досить точно визначити положення, в якому перебував велосипедист на момент ДТП – на велосипеді, або ж поруч з велосипедом, а також встановити, чи велосипедист перебував у русі, або стояв.

Зауважень до розділу немає.

У Розділі 5 «Характеристика контакту колеса та днища автомобіля з тілом постраждалого» розглядаються механізми травмування людини колесом та днищем автомобіля. Автор вважає, що даний вид автомобільної травми доцільно називати не «переїзд колесом», а травмою внаслідок контакту людини з колесом автомобіля. Наведені морфологічні особливості ушкоджень, що характеризують травмування людини днищем автомобіля; розроблені відповідні диференційно-діагностичні критерії, на підставі яких можна говорити про травмування тіла саме днищем автомобіля.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 6 «Судово-медична характеристика травми у салоні автомобіля, морфологічні ознаки тілесних ушкоджень у водія та пасажирів» Автор надає характеристику травми водія та пасажирів у салоні сучасного автомобіля, з урахуванням умов травмування, характеризує морфологічні ознаки тілесних ушкоджень водія та пасажирів. Докладно вивчені питання впливу нових засобів захисту водія і пасажирів салону автомобіля на особливості формування та морфологію тілесних ушкоджень у постраждалих.

Особо підкреслено, що як традиційні, так і сучасні засоби захисту водія і пасажирів салону запобігають утворенню тяжких ушкоджень у водія і пасажирів. Автор вважає, що травма в салоні сучасного автомобіля суттєво відрізняється від травми в автомобілях старих моделей, перш за все, внаслідок застосування спеціальних засобів безпеки водія і пасажирів автомобіля – ременів поліпшеної конструкції, подушок безпеки, травмозахисної колонки керма автомобіля, спеціальної обшивки і т. д.

Автор підкреслює, що існують такі механізми травмування водія і пасажира переднього сидіння, які раніше не були досліджені (травма внаслідок

контакту автомобіля з пішоходом (пішоходами), травма, викликана виключно дефектами дорожнього покриття).

Зауважень до розділу немає.

У розділі 7 «Сучасна судово-медична характеристика і класифікація комбінованих видів автомобільної травми» охарактеризовані види комбінованої автомобільної травми. Підкреслено, що комбіновані види автомобільної травми є складним розділом судової медицини та експертної практики, Дане поняття дуже багатопланове, і цей вид травми важко систематизувати навіть у детальній класифікації. Автор підкреслює, що вивчити та врахувати усе різноманіття механізмів комбінованої автомобільної травми є можливим лише шляхом комплексного підходу при проведенні судово-медичної експертизи трупа (живої особи), транспортно-трасологічної експертизи транспортних засобів, вивчення результатів огляду місця події, показань учасників ДТП та, нарешті, при проведенні комплексної експертизи, яка повинна узагальнити всі отримані дані.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 8 «Шляхи вірогідного встановлення механізму отримання тілесних ушкоджень, що утворились внаслідок перекидання автомобіля» присвячений вирішенню нового у судовій медицині питання – шляхам встановлення обставин та механізму тілесних ушкоджень людини, що виникли при перекиданні автомобіля.

Автор підкреслює, що при перекиданні автомобіля вирішення експертних діагностичних завдань, і насамперед тих, що стосуються встановлення точного місцезнаходження постраждалих в салоні автомобіля в момент ДТП, є дуже ускладненим у порівнянні зі звичайною травмою в салоні автомобіля і практично неможливим за участю експертів тільки однієї галузі знань. На думку автора, всі випадки перекидання автомобіля, якщо треба точно встановити положення кожного з потерпілих в салоні автомобіля при ДТП, потребують моделювання процесу перекидання автомобіля і вивчення ударно-інерційних переміщень тіл постраждалих. Для цілей такого моделювання

автором запропонована класифікація варіантів перекидання сучасного автомобіля.

Зауважень до розділу немає.

У 9 розділі «Особливості комплексних досліджень автомобільної травми на сучасному етапі, алгоритми роботи експертів при проведенні комплексних експертиз та методика оцінки отриманих даних» розроблені та пропонуються для практичного використання алгоритми роботи експертів при проведенні комплексних експертиз, а також методика оцінки отриманих даних. Розроблені алгоритми охоплюють випадки контакту автомобіля з пішоходом, велосипедистом, травми у салоні автомобіля, травму колесом та днищевою частиною автомобіля. Розроблені алгоритми встановлення місцезнаходження людини у салоні автомобіля при ДТП, зокрема, судово-медичному встановленню місць знаходження водія та пасажирів. Підкреслено, що найбільш складно це питання вирішується при перекиданні автомобіля.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 10 «Доцільність та особливості використання методів молекулярно-генетичної експертизи при дорожньо-транспортних подіях» висвітлює питання доцільності застосування у випадках ДТП методів молекулярно-генетичної експертизи.

За результатами власних досліджень автор доходить висновку, що дані експертизи зазвичай призначаються у випадках травмування водія та пасажирів у салоні автомобіля, коли є потреба встановити, на якому місці у салоні автомобіля знаходився той чи інший постраждалий, і хто з них у момент ДТП керував автомобілем. Автор наполягає, що запорукою виявлення усіх слідів є застосування змивів не тільки із зони явних слідів, а також із суміжних зон, де при огляді сліди не виявлені.

Зауважень до розділу немає.

У розділі "Аналіз і узагальнення отриманих результатів» наведено аналіз усіх результатів проведених досліджень у порівнянні із світовим досвідом та вітчизняними розробками у галузі експертизи випадків автомобільної травми. Проведений аналіз доводить високу наукову

обґрунтованість проведених розробок і свідчить про перспективність подальшого вивчення питань автомобільної травми як частини судово-медичної науки і судово-медичної експертизи.

Висновки роботи згруповані у 13 пунктів; вони цілком відповідають поставленим завданням, меті та назві роботи. Висновки повністю відтворюють результати роботи, є науково обґрунтованими, чіткими, мають як теоретичне значення, так і практичну цінність.

Практичні рекомендації згруповані у 12 пунктів. Вони викладені у вигляді алгоритму роботи, чітко та послідовно відображають етапи роботи експерта у випадках різних видів автомобільної травми за участю сучасного автомобіля.

Список посилань містить 220 літературних джерел, з них 188 кирилицею, 32- латиницею, оформлений згідно з чинними стандартами ДАК МОН України.

Дисертація ілюстрована 27 рисунками та 31 таблицею.

Автореферат дисертації написано чітко, із витримкою класичної структури. В авторефераті повністю відображений зміст дисертаційного дослідження у відповідності з вимогами ДАК МОН України.

Зауважень до нього немає.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження. Результати дисертаційної роботи можуть бути використані у навчальному процесі (лікарів-інтернів, лікарів-курсантів, клінічних ординаторів та аспірантів), а також втілені у практичну роботу судово-медичних експертів; останнє потребує підготовки відповідних методичних розробок.

Відповідність публікацій основним положенням роботи.

Матеріали дисертаційної роботи опубліковано у 43 друкованих роботах, у тому числі: 21 стаття у фахових наукових виданнях України, 5 статей в закордонних виданнях, 1 монографія і 16 тез у збірниках, матеріалів міжнародних конференцій і симпозіумів.

Недоліки дисертації щодо змісту та оформлення.

Позитивно оцінюючи роботу, слід зробити зауваження, щодо наявності окремих граматичних помилок, неточностей, номенклатурних розбіжностей, що не знижує високого наукового рівня дисертаційної роботи.

У процесі рецензування виникли запитання, які потребують роз'яснення:

1. Як розуміти розподіл у роботі засобів захисту водія та пасажирів салону автомобіля на «традиційні» та «нові», чи йде мова у даному випадку про розробку принципово нових засобів захисту, або про удосконалення старих, і як це впливає на морфологію утворення ушкоджень у водія та пасажирів?

2. Прошу уточнити чи можливі гвинтоподібні переломи трубчастих кісток нижніх кінцівок при дотичному зіткненні пішохода з боковою поверхнею автотранспортного засобу?

3. Чи можна говорити про формування у водія та пасажирів переднього сидіння автомобіля сучасного типу типових для водія та пасажирів тілесних ушкоджень, і за яких умов?

Завершеність дисертації в цілому та її відповідність встановленим вимогам.

Все вище викладене свідчить про те, що обрана тема є актуальною. При оцінці комплексного вивчення автором проблеми, який поєднує у собі використання різних методів, можна вважати такий підхід цілком правильним та доцільним.

Методики дослідження, що їх застосував автор, є адекватними, сучасними, надійними і інформативними. Дисертація виконана на достатньому матеріалі, що свідчить на користь достовірності отриманих результатів.

Всі поставлені дисертантом завдання вирішені і мета досягнута.

Висновок.

Дисертаційна робота Плевінскіса П.В. "Комплексна судово-медична характеристика автомобільної травми та особливості підходу до вирішення експертних завдань" є самостійною, закінченою кваліфікаційною науково-дослідною роботою, яка містить науково обґрунтовані результати важливої наукової проблеми судової медицини щодо сучасної автомобільної травми. Робота повністю відповідає вимогам п.10 «Порядку присудження наукових

ступенів...», затвердженого постановою КМУ від 24.07.2013 р. № 567 щодо дисертації на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук, а її автор, безумовно, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.25 – судова медицина.

Офіційний опонент: професор кафедри
патологічної анатомії і судової медицини
Запорізького державного медичного університету,
доктор медичних наук

[Handwritten signature]
Л.Голубович
Особистий підпис
ПІДТВЕРДЖУЮ
відому кадрів Запорізького
державного медичного університету
... 20 ... р. Підпис

[Handwritten signature]
/Гудукалова Т. М./